

Pierre WERNER

– Repere biografice –

1. *Pierre Werner s-a născut la 29 decembrie 1913 la Saint-André-les-Lille (Franța) într-o familie luxemburgheză. Părinții săi s-au reîntors în Marele-Ducat în toamna anului 1914, la puțină vreme după declanșarea primului război mondial.*

Tânărul Pierre Werner și-a făcut studiile primare și secundare în Luxemburg. În perioada 1934-1937 urmează cursurile de Drept ale Facultății din Paris, perfecționându-se apoi în domeniul științelor economice și financiare la Școala Liberă de Științe Politice (astăzi Institutul de Științe Politice) din Paris.

În ianuarie 1938 obține titlul de doctor în Drept.

Încă din perioada studiilor universitare Pierre Werner se afirmă pe plan internațional, activând în comitetul coordonator al Mișcării „Pax Romana” (organizație federativă a organizațiilor catolice universitare și academice), al cărei Vice-Președinte devine în 1937. Între 1935 și 1937 este ales Președinte al Asociației Luxemburgheze a Universitarilor Catolici.

În 1938 Pierre Werner intră în baroul de avocați din Luxemburg.

Cu puțin înaintea invadării Marelui-Ducat de către trupele germane (10 martie 1940), Pierre Werner intră în activitatea bancară începând un stagiu ce avea să se încheie în octombrie 1944.

Component al Secretariatului general al Băncii Generale Luxemburg, cunoscând îndeaproape transformările de ordin legislativ și financiar înfăptuite de ocupant, Pierre Werner informează Guvernul luxemburghez în exil la Londra despre toate aceste prefaceri, rapoartele sale ajungând la destinație prin rețeaua mișcării de Rezistență.

Pregătirea, trăsăturile personalității sale, precum și experiența dobândită în vremea ocupației, l-au determinat pe Pierre Dupong – Președintele Guvernului și Ministru de Finanțe – ca în 1945 să-i propună lui Pierre Werner un post de Atașat la Ministerul Finantelor. În 1945 este numit

într-o nouă funcție creată în contextul perspectivelor dezvoltării pieței financiare – Comisar pentru Controlul Băncilor. În această calitate, coordonează organizarea controlului bancar, al pieței de credit și colaborării financiare internaționale, ceea ce îi permite să asiste la nașterea și punerea în mișcare a unor instituții financiare cu vocație universală. Din 1946 până la finele carierei sale guvernamentale, Pierre Werner a fost Vice-Guvernator, iar apoi Guvernator pentru Luxemburg la Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială.

În 1949 Pierre Werner este numit Consilier guvernamental și Secretar general al Guvernului. Devine, totodată, militant al Partidului Creștin-Social.

- 2. După decesul Primului Ministru Pierre Dupong (la 29 decembrie 1953), Pierre Werner este numit Ministru de Finanțe și al Forțelor Armate în Cabinetul condus de Joseph Bech. La alegerile din 1954 candidează pe lista Partidului Creștin-Social și este ales Deputat.*

La 2 martie 1959, Pierre Werner devine Prim Ministru (Președintele Guvernului), mandat pe care îl va exercita neîntrerupt până în 1974 și apoi din 1979 până în 1984. În afară de portofoliile Finanțelor și Trezoreriei – deținute concomitent cu cel de Premier – Pierre Werner este totodată, Ministrul Afacerilor Externe și al Justiției (1964-1966), Ministrul Funcțiunii publice (1967-1969) și Ministrul Afacerilor Culturale (1969-1974 și 1979-1984).

În legislatura 1974-1979, pe durata guvernării coaliției liberalo-socialiste ce a succedat coaliției creștin-sociale-liberale, Pierre Werner este ales Deputat și conduce grupul parlamentar creștin-social (principalul grup de opoziție).

În 1979, ales atât în Parlamentul luxemburghez (Camera Deputaților) cât și în Parlamentul European, Pierre Werner renunță la ambele mandate, fiind din nou desemnat Prim Ministru. Simultan, exercita portofoliile Trezoreriei, Culturii și Cultelor.

La 23 decembrie 1983, în preajma celei de-a șaptezecoa aniversări, Pierre Werner își anunță intenția de a părăsi scena politică și în iulie 1984 se retrage din Guvern.

În fruntea guvernelor pe care le-a condus, Pierre Werner a fost promotorul a numeroase reforme de ordin instituțional, financiar și social care au stimulat evoluția Marelui-Ducat pe calea progresului, integrării tot mai active în economia mondială și creșterii nivelului de trai al populației. Protecția și securitatea socială au fost completate și extinse pentru toate sectoarele profesionale conform celor mai moderne standarde internaționale.

Acest complex de măsuri dinamice și evolutive a atenuat caracterul monolitic al economiei luxemburgheze – bazată până la finele anilor 1960 aproape exclusiv pe siderurgie – care s-a diversificat progresiv prin implantarea unor noi activități industriale, precum și prin dezvoltarea spectaculoasă a sectorului terțiar (indeosebi piața financiară, audio-vizualul și comunicațiile). Instalarea aici a sediilor unor importante instituții comunitare europene (între care Curtea de Justiție, Curtea de Conturi, Banca Europeană de Investiții, Oficiul Statistic European, Oficiul Publicațiilor Oficiale, Secretariatul general al Parlamentului European) și confirmarea Luxemburgului drept capitală permanentă a Uniunii Europene (alături de Strasbourg și Bruxelles) au conferit o importanță suplimentară Marelui-Ducat în plan european și mondial.

- 3. Perioada legislativă 1979-1984 supune Guvernul condus de Pierre Werner unor încercări majore de ordin economic și social. Criza structurală care afectase siderurgia încă din 1974 se agravează și Guvernul este obligat să intervină activ în restructurarea industrială și financiară a acestui domeniu. Președintele Guvernului inițiază astfel o serie de ample consultări ale partenerilor sociali cu privire la măsurile de reducere a capacității de producție și locurilor de muncă din domeniu pe coordonatele asigurării suportabilității și minimalizării tensiunilor sociale. Consultările tripartite între Guvern, patronat și sindicate au condus la reabilitarea siderurgiei, fără frământări sociale și fără măsuri de austeritate cu consecințe sociale greu de suportat. Această formă de dialog este apoi instituționalizată, devenind ceea ce a intrat în conștiința și practica europeană drept „modelul luxemburghez de concertare socială“.*

Concomitent cu restructurarea siderurgiei, Guvernul condus de Pierre Werner și-a consacrat eforturile pentru dezvoltarea și modernizarea sectorului serviciilor. Piața financiară internațională din Marele-Ducat progresează continuu și se impune treptat ca un factor esențial atât la crearea Produsului Intern Brut, cât și în domeniul absorbției forței de muncă. Piața financiară din Luxemburg – a cărei expansiune transcontinentală a început din 1963 o dată cu introducerea euro-obligațiunilor – s-a consolidat grație Bursei și băncii de clearing și compensări Cedel/Clearstream, în diversificarea și dezvoltarea cărora aportul personal al lui Pierre Werner este notabil.

Guvernul se preocupa de asemenea de consolidarea poziției Luxemburgului în avangarda tehnologiei audio-vizuale internaționale. Marele-Ducat este recunoscut ca precursor al erei sateliților de radio și televiziune, iar Pierre Werner se afla la originea acestui proiect. În anul 1983, Guvernul lansează exploatarea frecvențelor de difuziune satelitară cu raza medie. Prinde astfel viață sistemul de sateliți ASTRA, care contribuie în mod hotărâtor la liberalizarea fluxului informațional și de comunicații în Europa și la nivel mondial.

După retragerea din politică, Pierre Werner este ales Președinte al Consiliului de Administrație al Companiei Luxemburgheze de Teledifuziune (1985-1987) și Președinte al Societății Europene a Sateliților (1989-1996).

- 4. Încă de la începuturile carierei sale, Pierre Werner participa activ la numeroase acțiuni de cooperare internațională vizând edificarea piețelor integrate. Ca tânăr funcționar face parte, între altele, din comisiile de cooperare belgo-luxemburgheză și din grupul de pregătire a Uniunii economice și politice Benelux; negocierile bi și multilaterale din perioada 1945-1951 la care este asociat îndeaproape, au reprezentat un excelent „laborator” de experimentare a diverselor sale teze privitoare la integrarea europeană și la liberalizarea progresivă a fluxurilor de mărfuri, capital, persoane și informaționale.*

Încă de timpuriu, Pierre Werner este recunoscut pentru convingerile sale europene, militând alături de Jean Monnet în Comitetul de Acțiune

pentru Statele-Unite ale Europei. După cooptarea sa în Guvern, participă direct la procesul integrării europene, la dezvoltarea și extinderea Comunităților instituite prin Tratatul de la Paris și Roma.

Încă de la începutul anilor 1960, Pierre Werner se afirmă ca un promotor al integrării monetare europene, ca punct de sprijin și vector pentru piața unificată și nediscriminatorie. Astfel, într-o conferință susținută la 21 noiembrie 1960 la Camera de Comerț și Industrie din Strasbourg lansează ideea utilizării progresive, în afacerile publice și private, a unei monede comune europene, prefigurând inclusiv măsurile tehnice și de pregătire psihologică necesare unei uniuni monetare a „celor Șase“.

În anii următori, Pierre Werner își dezvoltă și nuanțează continuiul aceste idei printr-o serie de studii, articole și conferințe publice. La 26 ianuarie 1968, la congresul Europaforum de la Saarbücken, expune un «plan de integrare monetară europeană în cinci puncte», pe care îl reiterează la 10 septembrie 1968 la Rotterdam, cu prilejul reuniunii Miniștrilor de Finanțe. În propunerea sa Pierre Werner subliniază necesitatea paralelismului între coordonarea politicilor economice ale statelor membre și integrarea monetară, afirmând că «Solidaritatea monetară nu se va cristaliza decât gradual, pe măsura întăririi politicii economice. Pe de altă parte, crearea procedurilor și instrumentelor juridice orientate spre o politică monetară comună va constitui o pârgie puternică de apropiere a economiilor naționale».

Turbulențele monetare intracomunitare și internaționale din cursul anului 1969 (devalorizarea francului francez, reevaluarea mărcii germane, zdruncinarea ordinii financiare internaționale instituite de sistemul de la Bretton Woods) confirmă necesitatea unui angajament concret și urgent în direcția integrării monetare europene. Reuniți la Haga (1-2 decembrie 1969), șefii de state și de guverne ai țărilor europene hotărăsc «crearea unui grup de experți care să studieze posibilitățile de progres spre o uniune economică și monetară în etape».

La 6 martie 1970, în urma acordului unanim al «celor Șase», Pierre Werner – recunoscut pentru abilitățile sale de negociator, dublate de competența sa de economist – este ales președinte al grupului de experți.

Lucrările grupului ad hoc debutează la 20 martie 1970, la Luxembourg. La 23 iulie este prezentat Raportul interimar elaborat de experți, iar Consiliul de Miniștri ai Comunităților Economice Europene hotărăște continuarea lucrărilor pentru aprofundarea strategiei. La 8 octombrie, Pierre Werner prezintă public Raportul final elaborat de grupul de studiu în urma a paisprezece reuniuni plenare – din care nouă în Marele-Ducat – și a numeroase runde de negocieri și consultări cu caracter restrâns. O săptămână mai târziu, documentul este înaintat oficial Comisiei Europene și Consiliului de Miniștri ai Comunităților Economice Europene.

Acest raport novator – intrat în istoria economică sub numele de «Raportul Werner» sau «Planul Werner» – este rezultatul unui subtil compromis în confruntarea dintre tezele «economiste» și cele «monetariste» care argumentau punctele de vedere ale forțelor participante și pe care Pierre Werner l-a obținut grație demersurilor și medierii sale pentru o soluție echilibrată, unanim acceptată. Acțiunea sa în coordonarea grupului de experți este dublată de contribuția personală la îmbogățirea problematicii dezbătute, la structurarea raportului, la definirea direcțiilor de aprofundare, la abordarea laturii sociale a viitoarei uniuni economice și monetare și la reprezentarea comună, unitară a țărilor europene care adoptă moneda unică în organismele financiare internaționale, FMI și BM.

«Planul Werner» marchează un progres major în procesul de construcție europeană. În materie de politică monetară documentul prevede un important transfer de competențe și responsabilități de la statele membre către Comunitatea europeană, iar metoda comunitară este privilegiată comparativ cu cea interguvernamentală.

Pentru înfăptuirea Uniunii Economice și Monetare «Planul Werner» stipulează două etape. Prima etapă are o durată de trei ani și debutează la 1 iunie 1971. În cursul acesteia orientările fundamentale de politică economică și monetară sunt stabilite gradual în comun. Relațiile de schimb între monedele țărilor comunitare sunt din ce în ce mai strânse, iar amplificarea fluctuațiilor monetare se păstrează între limite relativ stabile. Cea de-a doua etapă introduce măsuri obligatorii în domeniu, cu caracter imperativ. Începând din 1973 este instituit un Fond European de Cooperare Monetară (FECOM) menit să practice intervențiile necesare

pe piața de schimb în scopul menținerii coeziunii monetare a țărilor membre. Este creat un consiliu însărcinat cu definirea și coordonarea politicii monetare a «celor Șase».

Luând ca bază «Planul Werner», Comisia Europeană elaborează propriul său plan adoptat prin hotărârea Consiliului de Miniștri din 22 martie 1971. Acest program, divizat în trei etape, prevede realizarea unei uniuni economice și monetare la sfârșitul deceniului respectiv, însă punerea sa în operă conform stadiilor și termenelor prevăzute se lovește de o serie de dificultăți generate de perturbările din relațiile monetare internaționale, derulate concomitent cu criza dolarului și criza petrolieră.

În momentul în care, la finele lui 1973, ar fi trebuit să debuteze cea de-a doua etapă a planului în etape, controversale instituționale și economice din interiorul Comunității frânează progresul prefigurată. Sistemul Monetar European intrat în vigoare în 1979 preia din substanța «Planului Werner» conceptul fundamental al stabilizării relative a cursurilor de schimb printr-o restrângere a marjelor de fluctuație autorizate («șarpele monetar»), înglobând totodată și Fondul European de Cooperare Monetară (FECOM) instituit în 1973.

În perioada de reflecție ce a urmat tensiunilor monetare, «Planul Werner» a fost sursa de inspirație în domeniul integrării monetare europene pentru numeroase inițiativă politice (între care «Planul Spierenburg», «Raportul Tindemans», «Raportul grupului Lordului Cromer») și științifice (propunerile profesorilor Mundell, Magnifico). Raportul comitetului condus de Jacques Delors¹ confirmă justetea conceptului, obiectivelor și măsurilor prevăzute de «Planul Werner», iar Uniunea Economică și Monetară devine realitate la 1 ianuarie 2002, o dată cu introducerea monedei unice EURO.

¹ În Memoriile sale, Jacques Delors afirma cu claritate: «În Raportul Comitetului Delors... am căzut de acord asupra celor trei faze preluate din raportul Werner: prima fază – consacrată întăririi coordonării, cu începere de la 1 iulie 1990; a doua fază – tranziția către etapa finală – care să pregătească instituțiile definitive ale Uniunii Economice și Monetare; faza finală – etapa în care sunt fixate cu titlu irevocabil ratele de schimb dintre monedele europene și acestora față de moneda unică». Jacques Delors, «Mémoires», Editions Plon, Paris, 2004, p 338.

5. *În afara chestiunilor uniunii economice și monetare de care a fost indisolubil legat de-a lungul întregii și îndelungatei sale cariere, Pierre Werner a fost confruntat cu problematica politică generală a Comunității.*

Din această perspectivă cea mai solicitantă a fost perioada 1964-1966, când a avut în responsabilitate și portofoliul Afacerilor Externe. În intervalul respectiv au avut loc negocierile asupra Tratatelor de fuziune a Executivelor celor trei Comunități Europene (Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului, Piața Comună, EURATOM), desfășurate în condițiile profunde crize care a tulburat Comunitatea în cea de-a doua jumătate a anului 1965. Sub președinția lui Pierre Werner – care conducea, în numele Luxemburgului, lucrările Consiliului de Miniștri al Comunității Economice Europene – această criză a fost resorbită, iar soluția – revenirea Franței la activitățile comunitare după șapte luni de absență – a survenit în ianuarie 1966 în cadrul unei conferințe desfășurate în Marele-Ducat. «Compromisul de la Luxemburg» este cel ce a făcut posibilă continuarea operei de construcție a Europei unite, Comunitatea putând păși în cea de-a treia etapă a dezvoltării sale. În primul semestru din 1966, după negocieri furtunoase, au putut fi adoptate o serie de hotărâri fundamentale, între care Acordul privind finanțarea comunitară a politicii agricole și desăvârșirea uniunii vamale pentru sectorul industrial.

6. *În semn de omagiu pentru contribuția sa la construcția europeană și pentru activitatea depusă alături de Jean Monnet în cadrul Comitetului de Acțiune pentru Statele-Unite ale Europei, în 1971 lui Pierre Werner i s-a decernat «Medalia de aur Robert Schuman».*

În 1994, Pierre Werner, încununat de cele mai repute universități europene și americane cu prestigioase titluri științifice și academice, a fost ales ca Membru de Onoare al Academiei Române.

În octombrie 1998, «pentru contribuția sa la procesul de uniune monetară care a culminat cu crearea EURO», lui Pierre Werner i s-a conferit «Premiul Principelui de Asturias».

7. *Pierre Werner este autorul a numeroase lucrări cu tematică financiară, politică și de construcție europeană care au fost publicate de-a lungul*

anilor sub egida unor prestigioase instituții luxemburgheze și străine. Printre acestea, două volume editate de Centrul de Cercetări Europene din Lausanne: «Către Uniunea Monetară Europeană» (1971) și «Europa Monetară reconsiderată» (1977).

Cu prilejul celei de-a 150-a aniversări a independenței Marelui-Ducat de Luxemburg publică «Luxemburgul și ideea europeană», cuprinsă în antologia «Memorial 1989».

În 1992, la Editura Saint-Paul din Luxembourg apar cele două volume ale Memoriilor sale, intitulate «Itinerarii luxemburgheze și europene. Evoluții și amintiri: 1945-1985».

La 11 mai 1998, Pierre Werner a asistat la București la Ședința academică de prezentare a ediției în limba română a «Itinerariilor luxemburgheze și europene. Evoluții și amintiri: 1945-1985» – prima – și până în prezent singura – traducere în străinătate a Memoriilor sale.

Pierre Werner s-a stins din viață la Luxemburg la 24 iunie 2002.